List 12. **NOVICE** Tečaj XLIII.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 25. marca 1885.

Obseg: Umetno satovje. — Kako nam je sadno drevje na stalnem mestu pravilno oskrbovati? (Dalje.) — Vzrejevanje žebet na manjših kmetijah. — Bismarko-malikovanje med avstrijskimi Nemci. — Iz državnega zbora. — Zamet v stepah. (Dalje.) — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Umetno satovje.

K najženijalnejšim iznajdbam novejšega časa na polji čebelarstva prištevati smemo gotovo tudi „umetno satovje“.

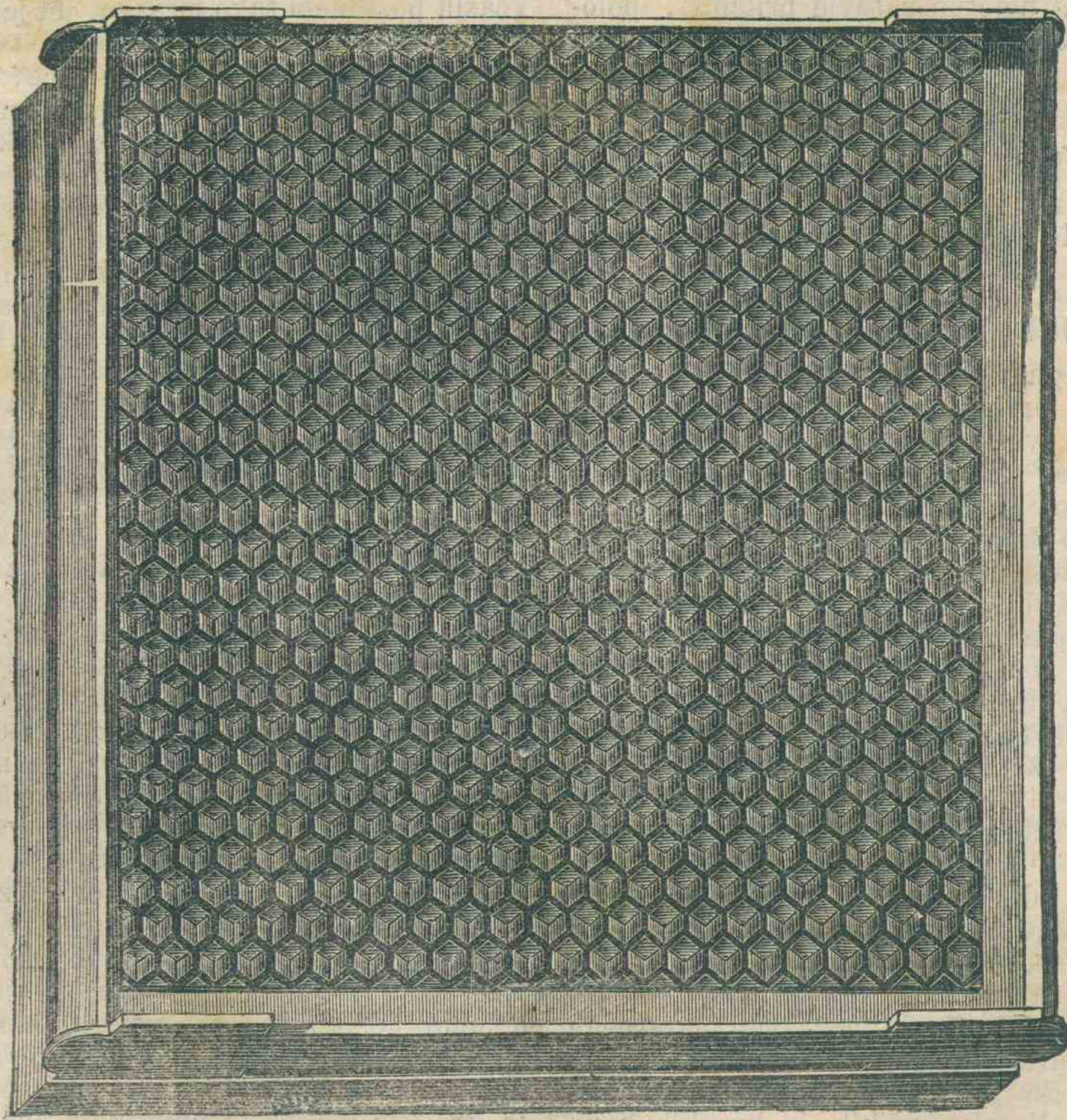

Velik dobiček, katerega nam podaja umetno satovje, pripoznajo gotovo vsi oni čebelarji, kateri so le-to uže kedaj uporabljali.

Ker je za 1 kilogram voščenega satovja povprečno potrebno 10 do 15 kilogramov medú, morajo čebele, koje deneš v prazen panj, pridno in silno delati, da napravijo polagoma tisoče in tisoče stanic. Ves roj je potem prisiljen, najlepši čas vporabljati za sozidanje satovja. Ker pa med tem mine čas paše, prisiljen je čebelar, krmiti roj, da si ga obdrži še za prihodnje leto, ali ga pa mora združiti s kakim drugim.

Koliko tisoč kilogramov medú tako pride v nič, se ne dá preračuniti.

Umnemu čebelarju ležeče je posebno na tem, da napravijo čebele lepo, ravno satovje brez trotjih stanic in to doseže se prav lepo ravno z umetnim satovjem. Naravni roj napravlja si še le takrat trotjega satovja, kedar prve mlade čebele izlezejo, za to zadostuje za

prve tri tedne vloga ozkih kosov dovršenega satovja, med tem, ko je pozneje uže treba pomagati s celimi tablami, da se zapreči izdelovanje trotjega satovja. Za naravni roj, kojega hočeš dati v panj s premakljivimi okviri, potrebuješ 3 do 10 centimetrov široke kose umetnega satovja, da dobiš lepe in ravne plošče. Kako razveseli človeka, ako panj odpre in vidi, da stojijo stanice (piskrci) vse lepo in ravno navpíčno?!

Pri napravi novih rojev vzemi močnim panjem satovje, v kojem je uže zalega. Ker pa nastane tako prazen prostor, vstaviti se mora takoj uže dodelano satovje ali pa umetno satovje, tako da ne morejo napravljati čebele nikakor trotjega satovja.

V času paše ostane nam pri pregledovanji čebel, v spomladi, ako smo rabili umetno satovje, dosto odvečnega satovja, katero ima sedaj (spomladi) veliko vrednost. Ako smo nekaj panjev spraznili, vdene se takoj lahko novo satovje. Panjove namreč po izpraznenji zapirati in prazne prostore še le napolniti s satovjem, kedar se je iz satovja uže strd vzela, je jako težko, ker se čebele kar v gručah sprijemajo in so po izpraznenji medú sploh jako divje.

Način, umetno satovje na okvire pritrjevati, ni niti težak niti zamuden in je v naslednjem popisan. Način obstoji, kakor kaže podoba, iz dveh skupaj zlepljenih štirikotnih desk, od katerih pa je gornja malo manjša, tako, da se lahko potisne čez okvir, ki se nahaja potem na spodnji deski. Manjša deska pa sme sezati le tako daleč do okvira, da nam zaznamuje njen gornji rob ravno sredino okvira, na kojega se ima prilepiti umetno satovje.

Ako hočemo sedaj umetno satovje prilepiti, položimo je na desko, potisnemo je k gornjem okvirovem delu in namažemo je s copičem, kojega smo prej pomočili v čist stopljen vosek na pritisnenem voščenem robu in dotičnem delu okvirovem. Okvirček, katerega se umetno satovje le na eni strani drži, se previdno odzdigne, tudi na drugi strani namaže in zaradi hitrega strdenja v mrzlo vodo vtakne.

Vzrejevanje žebet na manjših kmetijah.

Prvo dobo svojega življenja žebe najbolj raste. Od rojstva do konca prvega leta vzraste navadno za 39 do 47 centimetrov, včasih 52 in še več. Žebe torej več vzraste prvo leto, kakor ves pozneji čas skupaj. Pa ne samo na visoko, ob enem raste tudi na široko, ter pridobi prvo leto največ na kostéh. Zato vpliva vzrejevanje v prvem letu na ves razvitek živali v naslednjih letih. Obilna hrana pospešuje rast in razvitek, slaba hrana in stradanje ovira oboje. Ker pa pozneje toliko ne raste žebe, kakor prvo leto, zato ne moremo zanemarjenja in oviranja v rasti nikoli več popraviti, če polagoma tudi najboljšo hrano v najobilniši meri. Prvo leto zanemarjeno žebe ostane ubogi oslabljenec celo svoje življenje.

Zatorej je treba žebetu od dne njegovega rojstva do končanega prvega leta najbolje postrežbe, najmarljivejše skrbi od nas, da ima vselej dovolj in krepke hrane, ki mu pospešuje rast na vse strani. Stradati nam ob tem času ali bolehati nikakor ne sme, sicer zaostaja v rasti in razvijanji. Najlože dosežemo to, ako žebe mogoče rano navadimo, da zraven maternega mleka povživa kako drugo primerno hrano. To je potrebno tedaj, če kobila prav mleka nima. Take kobile ne vzrejajo nikoli tako velikih in krepkih konj, kakor tiste, ki imajo veliko mleka. Najloži navadimo žebeta, da uže rano začnejo jesti, če jasli za kobilo tako nizko spustimo, da morejo tudi ona iz njih hrano izbirati. Precej se postavijo zraven matere in začnejo jesti z njo vred, sprva samo igraje se, naposled se pa navadijo. S prva stavijo žebetom posebne jaslice in v te denejo nekaj zdruzganega ovsa. Nekaj dni zobljejo takošen oves, potem jim pa moremo uže celega polagati. Ko žebe dorašča in samo v hlevu ostaja, ker mora kobila na delo, položi se mu toliko ovsa, kolikor ga zobati hoče.

Pri kobilah s pičlim mlekom pa to ne zadostuje za žebe. Zato moramo skrbeti za drug nadomestek. V takih okoliščinah skušali so žebetom dajati mleko od krave, kateremu se je nekaj vode prililo, pa žebeta ne pijejo vselej takošnega mleka. Tudi ni lahko jih navaditi. Rada pa vzamejo žebeta kuhano ječmeno pšeno, kateremu se je prililo nekaj kravjega mleka. Treba je le, da ima ta hrana okus in toploto, kakoršna je lastna kobilinemu mleku. Takošno žebeta rada vzamejo in precej rano ter jim tekne, da so lepa in životna, kakor da bi jih kobila z najobilnejšim mlekom dojila.

Tako si lahko pomagamo, če kobila slabo doji, pa tudi pri drugih je ta pomoček dober. Če se ga poslužujemo, ne pogrešajo žebeta preveč svojih mater in njihovega mleka, če morajo te na delo. Tudi zamoremo takošna žebeta brez škode poprej odstaviti, kakor ovači. Oboje nam je na veliko korist, posebno spomladi, ko potrebujemo kobile pri oranji. Zeló posebne opaznosti pa je treba, kedar hočemo žebe od matere odstaviti.

Žebeta pogosto shujšajo, kedar začnejo materino mleko pogrešati, po katerem močno poželujejo. Postanejo suha, dlaka zgubi svojo prejšnjo svetlobo. Včasih postanejo tako mršava, da je več mesecev treba, predno se popravijo. Tako pa zastane rast in razvitje žebet, kar naj se, kolikor mogoče, dobro zabranjuje.

Najbolji pomoček je, žebe mogoče dolgo pri materi pustiti tako, da se uže precej veliko druge hrane uživati navadi ter da ne dene hudo, če je več časa od kobile ločeno, na pr. pol dneva. Vendar je velike vrednosti, če skrbimo za nadomestek manjkajočega mleka. Kdor je žebeta navadil na kuhani ječmenec, ta jih zeló lahko odstavlja, da se skoro nič ne pozna.

Kdor pa tega ni mogel ali ni hotel storiti, ta se lahko poslužuje zmedkov za nadomestek kobilinega mleka. S prva žebe ne vzame rado zmedkov pa je lehko prisilimo. V to svrho je treba nekaj zmedkov v jasli postaviti pa žebetom nič piti dati. Žeja jih prisili v par urah k zmedkom in potem se jim privadijo, da vsaki dan po 2—4 litre zmedkov vzamejo. Tako jih lahko odstavimo, da ostanejo zdrava in lepa, kar njihova životnost in svetla dlaka spričuje. Zmedkov lahko dalje časa dajemo, čem dalje tem bolje. Vrhu tega se žebetom polaga ovsa, kolikor ga hočejo, pa tudi nekaj lepega sena; tako so vedno životna, gladka, svetle dlake, pa vendar brez velikega trebuha.

Skrbeti je še, da žebeta vedno dobro prebavijo hrano. To se pokaže, če njihovo blato lehko razpada. Če pa je blato trdo in svetle barve, nam je to gotovo znamenje slabega prebavljanja in sušenja v črevesih. Zoper to imamo več pomočkov. Vzame se nekaj pšeničnih otrobov, katere treba z vrelo vodo popariti, potem ohladiti ter z drugo hrano položiti žrebetom ali na vodi dati. Dodatek rumene repe tudi pomaga. Tako delamo do končanega prvega leta, ko začnemo uže obilo polagati zeleno svežo krmo ali jih na pašo gonimo. Na ta način vzredimo si gotovo velikih, močnih in krepkih žebet, ki nam položeno krmo bolje poplačajo, kakor pa slabo rejeno, majhno in skvarjeno žebe.

(Konec prihodnjič.)